

BÚCSÚ ROZSNYÓI ÁGNESTŐL (1923–2006)

Az elmúlt években a Magyar Történelmi Társulat számos eredményt ért el. Tagsága nőtt, rendezvényei szaporodtak, és a Századokkal együttműködve több önálló kiadványt jelentetett meg. Ezek az eredmények sokak munkáját dicsérik. Nem kétséges azonban, hogy e sikerekben — közvetve vagy közvetlenül — oroszlánrésze volt a szervezet tudományos titkárának: Rozsnyói Ágnesnek.

Rozsnyói Ágnes 1923-ban született Budapesten. A II. világháború megpróbáltatásait tragikus és ugyanakkor kalandos körülmények között vészelte át. Ez életének meghatározó élménye volt. Sok évvel később könyvet, tanulmányt és cikket is írt erről.

1945-ben új élet kezdődött számára. Férjhez ment Rozsnyói Sándor geológushoz, akivel annak haláláig harmonikus és bensőséges családi életet élt. Beiratkozott a budapesti egyetem történelem-könyvtár szakára, amit 1952-ben fejezett be. Közben már dolgozott is. Az 1940-es évek végén újjászervezett Magyar Tudományos Akadémia apparátusában talált munkát. A II. osztály referense volt.

Izgalmasabb és érdeklődéséhez közelebb álló elfoglaltság reményében 1960-ban megvált az akadémiai bürokráciától. Ránki György támogatásával a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézetébe került. Itt az Incze Miklós által vezetett Könyvtári és Dokumentációs Osztálynak lett a munkatársa. Elsősorban bibliográfiák összeállításával foglalkozott. Ez hozta közel Niederhauser Emilhez, akivel — hacsak tehette — egészen a legutóbbi időkig mindig szívesen ült le egy-egy kávéra és a világ dolgainak futó megvitatására.

A bibliográfusi munka mellett a kutatásba és a történetírásba is belekóstolt. 1962-ben jelent meg könyve Szálasi Ferenc 1944. októberi hatalomátvételéről. Később egy érdekes tanulmányban a felszabadult Budapest hétköznapijairól is beszámolt. Amikor fiatal kutatóként 1977-ben ebbe a tudományos műhelybe kerültem, Rozsnyói Ágnes annak már egyik ismert és elismert háttér embere volt. Első találkozásunkkor egy recenzió elkészítésére kért, amely valamelyik szovjet szaklapban jelent vagy jelent volna meg.

Érdeklődésének és tevékenységének harmadik színtere a Magyar Történelmi Társulat volt. Ide az 1970-es évek legvégén került félállásba. Feladata a szervezet adminisztratív ügyeinek kézben tartása, egyfajta hivatalvezetés volt – Szabolcs Ottó főtitkárrel és Berend T. Iván elnökkel együttműködve.

Rozsnyói Ágnes jól érezte magát az Úri utcában. Ezért 1989. január 1-jei nyugdíjazása után is ott maradt. Erre a Magyar Történelmi Társulatnál addig betöltött félállása nyújtott lehetőséget. A rendszerváltást követő átmeneti és gazdasági szempontból válságos években pénz ezért egyre kevésbé járt. Ágnes mindez nem igen zavarta. Munkáját ugyanolyan odaadással és ügybuzgalommal végezte, mint korábban. Szeretett bejárni az Intézetbe, találkozni régi munkatársaival és barátaival, akik fogyatkozó számban ugyan, de hozzá hasonlóan kötődtek a helyhez és annak szelleméhez. S közben nagy rutinnal intézte a Társulat ügyeit: vezette a tagnyilvántartásokat, szervezte a vándorgyűléseket,

küldte a dísztáviratokat az elismerésben részesült kollégáknak, és persze a részvétnyilvánításokat halálesetek alkalmából.

Ilyen volt vagy legalábbis ilyennek látszott Rozsnyói Ágnes, amikor 1999 nyarán a Magyar Történelmi Társulat elnökévé Kosáry Domokost, alelnökévé pedig Gecsényi Lajost választotta. Én ugyanekkor lettem a szervezet főtítkára. Munkakörömből adódóan az elmúlt hét év során viszonylag sokat és különböző helyzetekben találkoztam Ágnessel. Utaztunk együtt vidéki vándorgyűlésekre, hallgattunk együtt jó és kevésbé jó előadásokat, törtük a fejünket érdekes programokon, és írtuk a pályázatokat annak reményében, hogy jövőre is működni tudunk. Eközben emberként is megismertük és — én legalábbis így éreztem — megkedveltük egymást. Ágnesben nagyon sok jóság lakozott és nagyon jó — csendes és szelíd — humorral áldotta meg a gondviselés. Talán ezért is tudhatott maga körül sok igaz barátot. De nemcsak az embereket, a természetet is szerette, és a világ is érdekelte. Régebben sokat utazott, az utóbbi években pedig tavasztól őszig legszívesebben bánki nyaralójában töltötte a hétvégéket. Ha egyedül maradt, olvasott vagy zenét hallgatott. Sokat megélt, ezért sokat megértett. Az emberi gyarlóságok bosszantották, de nem dühítették. Bölcsen és derűsen mosolyogva vette tudomásul: ilyen a világ, ilyenek vagyunk.

Azt hittem, abban reménykedtem, hogy egy ideig még munkatársak maradhatunk. Ágnes élet- és munkakedve, valamint korát meghazudtoló vitalitása 2004 őszéig erre minden alapot megadott. A sors azonban másként döntött. Betegsége Ágneset sem testileg, sem lelkileg nem törte össze. Továbbra is aktív maradt. Ha állapota engedte, az Úri utcába is bejárt, és a Társulat szerdai rendezvényein is megjelent. Az utóbbi hónapokban sajnos egyre ritkábban. Utoljára január végén beszélünk telefonon. Ágnes éppen orvoshoz készült, és remélte, hogy februárban ismét munkába állhat. Nem sokkal ezután jött a hír: Rozsnyó Ágnes 2006. február 18-án, életének 83. évében eltávozott közülünk.*

Romsics Ignác

* A búcsúztató beszéd 2006. március 13-án hangzott el, Rozsnyói Ágnes temetésén.